

Zwartberg, de geschiedenis is dikwijls beschreven, maar steeds onvolledig.

Zwartberg is de grondslag voor het voortbestaan van de Steenkoolmijnen in de Kempen voor ten minste 30 jaar (akkoorden van Zwartberg) hiermee engageert de Belgische Regering zich ter dekking van de Exploitatie tot tenminste 31/12/1996.

Door de akkoorden van Zwartberg, door de doden van Zwartberg zijn de Zwartbergakkoorden ontstaan, 30 jaar lang mochten er geen afdankingen zijn en kon men enkele sluiten in functie van de herplaatsing van het personeel. Waardoor iedere ondergrondse mijnwerker een recht had op zijn ondergronds pensioen volgens de EGKS voorwaarden.

Het verzet was in handen van de Katholieke kerk, samen het met goodwill comité, Jos Peers (hoofdmijnmeter), E. Feraille (middenstander), Marcel Favoreel (hoofdbediende boekhouding), Jan Op 't Roodt (hoofconductor mechaniek, die tot de laatste kogel gevochten heeft in Stalingrad), Jos Claes (hoofconductor productie), Albert Thomassen (onderwijzer Opglabbeek), ir. Jef Michiels (later lid directiecomité KS), ir. Heene (later directielid NV FORD), de chirurg dr. Rick Vandekerckhove (later staatssecretaris Wetenschapsbeleid voor de VU in de regering Martens), Frans Wuytack (voorzitter van de Communistische Avant-Garde van de Communistische dokwerkers, die het verzet geleid hebben tegen de gestapo in Antwerpen), Emiel Verleysen (conductor ondergrond kolenmijn Limburg-Maas die tot de laatste kogel gevochten heeft in Stalingrad), ing. Renaat Vanheusden (veiligheidscomité CCR, militant van het eerste uur van de mijnwerkers), Désiré Dylst (gedecoreerd met de bijzondere eretekens, om zijn verkleefdheid Z.M. Leopold III) lobbyist tussen de staalfabrieken en de Limburgse Koolmijnen en Jaak Bongaerts advocaat.

We beginnen 27 januari 27 uitreiking van de ontslagbrieven.

De eerste ontslagbrieven worden uitgereikt op donderdag 27 januari. De mijnwerkers verbranden hun ontslagbrieven. De mijnwerkers dalen af, en er staat een hoofdopzichter en die zegt: "jongens, tot hier en niet verder, hier begint de staking". Het vervolg was te raden: spontane en algemene staking van de ondergronders van de eerste post, die beneden bleven. Om 14 uur gaat de middagpost de stakers beneden versterken ... en de rijkswacht verschijnt aan de mijn met zwaar materiaal. Dan staat Zwartberg in rep en roer. Schoolkinderen komen bidden bij de ingang van de mijn. 's Avonds worden voedselpakketten, bijeengebracht met een geïmproviseerde fakkeltocht doorheen de Genkse winkelstraten, naar beneden gebracht.

Op zaterdag 29 januari wil het Actiecomité een geld- en voedselinzameling houden te Hasselt. Dit wordt door burgemeester Paul Meyers verboden met als motivatie: "Wij menen te weten dat in de betrokken middens vooralsnog nog niet om geldelijke hulp gevraagd wordt". Aan de Albertkanaalbrug komt het tot vrij ernstige botsingen tussen rijkswachters en mijnwerkers, waarvan er velen vergezeld zijn van vrouw en kinderen.

We zien het beeld van de struise Frits Hallai, die met een kind op zijn arm als een rots midden in de traangaswolken op de steenweg bleef staan en geen centimeter van zijn plaats week. Deze man was als Duits krijgsgevangene na zijn vrijlating in de mijn blijven werken, is een hele tijd lid geweest van de reddingsbrigade van Zwartberg.

Op zondagmorgen 30 januari komen onverwacht ongeveer 300 Vlaamse betogers naar Zwartberg. Zij waren oorspronkelijk van plan te betogen hetzij in Voeren hetzij in Moeskroen. Daar beide manifestaties verboden waren, werden ze afgeleid naar Zwartberg besloten in Zwartberg een solidariteitsbetoging te houden. Op de brede Hoevezavellaan werden ze ontvangen met traangasgranaten. Toen één hiervan in een handelszaak terecht kwam, waar zich ook kinderen bevonden, werden talrijke omwonenden zo woedend dat zij met de betogers mee gingen opstappen, waarop er hevige rellen met de rijkswacht uitbraken.

Het bleef de ganse dag woelig aan de mijn, zeker toen bekend geraakte dat de vakbonden een akkoord aanvaard hadden waarbij weliswaar de afdankingen met een maand opgeschort werden, doch de sluitingsdatum van 1 oktober gehandhaafd bleef. In de voormiddag van maandag 31 januari komen syndicale afgevaardigden naar de mijn om de stakers aan te zetten tot aanvaarding van dit akkoord en dus een einde te maken aan de staking. De stakers weigeren echter de ondergrond te verlaten en verwerpen het akkoord.

's Middags trekken mijnwerkers uit Zwartberg naar Winterslag om hun collega's aan te moedigen tot solidariteit. In Winterslag bij het doorsnijden van de transportbanden werd er geschoten door de rijkswacht en vielen de eerste zwaar gewonden.

Bij botsingen met de rijkswacht maakt deze voor het eerst gebruik van vuurwapens: Jef Heylen van Diest wordt hierbij zwaar gekwetst. Versterkt met stakers van Winterslag gaat het dan naar Waterschei, waar het dan tot een nieuwe, veel ernstigere schietpartij komt, waarbij volgens getuigen "mijnwerkers als konijnen neergeknald werden". Waarom was Waterschei zo belangrijk? In Waterschei stond de elektriciteitscentrale die stroom moest leveren tot in Frankrijk. Bepaalde maffiagroepen stonden de rijkswacht bij en riepen: "schiet dat krapuul dood".

Talrijke gekwetsten, één dode: Jan Latos, lid van de reddingsbrigade, 26 jaar, gehuwd en vader van een drie maand oud dochtertje. Tegen de avond, een grote menigte is nu samen gestroomd rond de plaats van de incidenten, treedt de rijkswacht weer in actie. Opnieuw vele gekwetsten, opnieuw een dode: Valeer Sclep, bediende in een grootwarenhuis, jaargenoot en goede vriend van mijn schoonbroer, zodat ik ook deze dode persoonlijk gekend heb.

Een stem over deze gebeurtenissen, een neutrale stem, het getuigenis van de reporter van de Nederlandse krant "Het Algemeen Dagblad": "Rijkswachters weigerden te voldoen aan het bevel van hun commandant om het vuren te staken. Woest achtervolgde ze de vluchtelingen. Met tientallen stoven ze de omliggende cafés en huizen binnen. Ouden van dagen, vrouwen en kinderen werden niet meer ontzien. In een oogwenk werden tientallen mensen met geweerkolven tegen de grond geslagen. Geschreeuw en gehuil van kinderen markeerden dit bestiaal optreden. In het café "Bij Harrie" werd ook uw verslaggever met geweerkolven de straat op geranseld. In hetzelfde café ontzagen de rijkswachters zelfs niet de door een schot in het gezicht getroffen mevrouw Souvereyns, die daar de eerste hulp, kreeg, met geweerkolven te bewerken."

Laat ons steeds de namen blijven herinneren van de doden van Zwartberg: Jan Latos, Valeer Sclep en ook Theo (patje) van Hecke, de derde dode, in 1973 gestorven na een jarenlange verlamming als gevolg van een kogel in de rug. Mijnwerker Theo van Hecke in de rug getroffen. Een priester knielt naast hem neer en de ter hulp snellende Arcila Antonio wordt eveneens neergeschoten. Om beslag te leggen op deze foto werden destijds door de B.O.B. en de gerechtelijke politie tientallen huiszoekingen verricht. En vergeten we ook niet de namen van de zwaarst gewonden: mevrouw Blommaert-Souvereyns, moeder van zes kinderen, Hulusi Yigit, vader van vier kinderen, Angelo Margarino, Frans Wouters, Antonio Arcila en zovele anderen zoals bijvoorbeeld Jef Heylen van Diest.

Er volgden nog tien woelige en gedenkwaardige dagen: de vervanging van rijkswachters door para's na een bezoek aan de koning van een Genkse delegatie, studentenbetogingen in Hasselt en Leuven, huiszoekingen naar bezwarende foto's bij journalisten en bij kranten, interpellaties in het parlement, het verbod van de Tv-reportage "Mijnalarm" van Maurits de Wilde en tenslotte een nieuw akkoord: "Geen afdanking zonder herplaatsing van de werknemers".

Het contact met de koning?

Door de relatie van Désiré Dylst met het koningshuis kon hij snel organiseren dat het "Goodwillkomité" van Jos Peers ontvangen werd door de Koning.

In de vele artikels die reeds verschenen zijn in de pers en boeken wordt melding gemaakt dat de delegatie van 5 tot 8 uur moesten wachten!

WAAROM?

Er waren twee groepen:

Groep één: Jan Op 't Roodt en Rik Schreurs in mijnwerkerskostuum, dokter Rik Vandekerckhove, Jef Olaerts en kapelaan Hubert Theuwissen.

Groep 2 : dir-gerant Emile Renotte, Marcel Favoreel, Jos Peers en Désiré Dylst

Ze waren later gekomen, Jos Peers had zeer veel moeite moeten doen om Dir gerant Renotte te overtuigen om mee te gaan, uiteindelijk heeft hij hem als vriend kunnen overtuigen.

De eerste groep kreeg in eerste instantie van de koning een harde bolwassing, (weet ge dat er 167 van zijn elite gendarmes gekwetst waren) en dreigde er mee de delegatie te laten opsluiten. De delegatie: "Sire we vragen dat men stopt met onze mensen dood te schieten...."

De tweede groep komt er bij op vraag van de kabinetschef, onmiddellijk staat Désiré Dylst recht en verwittigd de koning: "Sire, als ge zo blijft verder gaan krijgt ge een burgeroorlog in Limburger en dan zijt gij verantwoordelijk voor de doden".

De koning werd lijkbleek en doet teken naar zijn kabinetschef, zij wisselen enkele woorden uit en legt de koning uit wie die kleine Désiré Dylst is.

De koning zei: " dan wordt ik belogen door de eerste minister Harmel, door de syndicale leiders en door de Bisschop van Limburg Mgr. Van Zuylen".

Dan wendt de koning zich tot de delegatie: " ik dacht dat jullie allemaal "ZWARTE" waren die er op uit waren om de regering en het regime te laten vallen. Op die ogenblik kreeg Jos Peers het woord samen met Jan Op 't Roodt Jan en dokter Vandekerckhove.

Na dit gesprek wordt de delegatie groep2 (Renotte, Favoreel, Jos Peers en Désiré Dylst afgezonderd in een ander lokaal voor een gesprek met de kabinetschef van de koning en de 1 ste minister Harmel.

De eerste minister beloofd na een uitvoerig gesprek dat de toestand van Zwartberg nooit meer mag en zal herhalen. Jos Peers stelde voor: "Al de mijnzetels van Limburg die nog in handen zijn van de staalreuzen samen

te brengen in één vennootschap en noem ze "Kempense Steenkoolmijnen"

Waarop Renotte en Désiré Dylst dan wel voorstellen een vennootschap die 30 jaar moet blijven bestaan (31/12/1996).

De eerste minister Harmel geeft zijn formeel akkoord en voegt er aan toe de "akkoorden van Zwartberg".

GEEN ONTSLAGEN ALVORENS VERVANGENDE TEWERKSTELLING IN LIMBURG".

De koning komt terug binnen, vraagt aan iedereen als ze kunnen leven met de gemaakte afspraken en geeft vervolgens de opdracht aan de eerste minister Harmel en zijn verbindingsofficier dat al de rijkswachters zich moeten terugtrekken in hun kazernes.

Zij worden vervangen door paracommando's die zullen instaan voor de rust en de kalnte.

Nooit eerder heeft men para's moeten inzetten in de Belgische sociale geschiedenis.

De regering was werkelijk in paniek. Een overduidelijk bewijs hiervoor was haar beslissing om de begrafenis van de beide slachtoffers Jan Latos en Valeer Sclep te doen plaats vinden op dezelfde dag (donderdag 3 februari) en hetzelfde uur, maar in twee verschillende kerken en op twee verschillende kerkhoven, zonder vakbonden, zonder politiekers, alleen de oude 95-jarige Camille Huysmans.

's Anderendaags diende de regering haar ontslag in, kreeg van de koning opdracht aan te blijven, maar zou dan toch op donderdag 10 februari definitief aftreden.